

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Kiss Csaba ügyvéd felperesnek a dr. Bata Zoltán ügyvéd által képviselt I. rendű és a személyesen eljáró II. rendű alperes ellen helytállási kötelezettség megállapítása és szerződés részleges érvénytelenségének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Törvényszék 2018. június 5-én kelt 5.G.40.092/2017/18. számú ítélete ellen az I. rendű alperes részéről előterjesztett fellebbezés folytán indult másodfokú eljárásban meghozta az alábbi

í t é l e t e t:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, fellebbezett rendelkezését megváltoztatja és a keresetet teljes egészében elutasítja. Az I. rendű alperes perkieltségben való marasztalását mellözi és kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az I. rendű alperesnek 15 napon belül 300.000 (háromszázezer) forint + áfa ügyvédi munkadíjból álló együttes első- és másodfokú perkieltséget.

A le nem rótt 900.000 (kilencszázezer) forint kereseti és 1.200.000 (egymillió-kétszázezer) forint fellebbezési illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

1.

A felperes keresetében kérte annak megállapítását, hogy az I. rendű alperes köteles helytállni a II. rendű alperes által a felperesnek okozott, a Budapest Környéki Törvényszék 16.P.28.289/2010/39. számú ítéletével megállapított kárért 15.000.000 forint erejéig, egyben kérte az I. rendű alperes kötelezését 15.000.000 forint után 2008. január 25-től a kifizetés napjáig járó, a 1959. évi IV. törvény (Ptk.) 301. § (1) bekezdése szerinti kamat megfizetésére. Kérte továbbá annak megállapítását, hogy az alperesek között létrejött biztosítási szerződés részét képező, 2006. július 1-jén hatályos „Biztosítási feltétel” megnevezésű általános szerződési feltételeknek a biztosító megtérítési kötelezettségének kizárásáról rendelkező 3.1.6. pontjába foglalt kikötés érvénytelen. Keresete jogi alapjaként a Ptk. 200. § (2) bekezdését, a 209. §-át, az 559. § (1) bekezdését, az 567. § (1) bekezdését, az ügyvédekről szóló 1998. évi XI. törvény (Ügyvédi tv.) 10. § (2) bekezdését, és az Alkotmány 13. §-át jelölte meg. Elöadta, hogy 29.000.000 forintot helyezett letétbe a II. rendű alperesnél mint ügyvédnél letéti szerződés alapján, aki azt hamis meghatalmazás alapján a testvérének, ... Zoltánnak fizette ki. II.rendű alperes nevet fizetési meghagyással, majd a II. rendű alperest ítélettel kötelezték az okozott kár megtérítésére, azonban a végrehajtási eljárások eredménytelenek voltak. Hivatkozása szerint az Ügyvédi tv. 10. § (2) bekezdése alapján a kötelező jelleggel megkötött ügyvédi felelősségbiztosításnak valamennyi ügyvédi tevékenységre ki kell terjednie, ezért a biztosítási szerződés 3.1.6 pontjában szerepelő kockázatkizárás elsödlegetesen jogszabályba ütközik, másodlagosan tisztességtelen, melyre tekintettel fennáll az I. rendű alperes helytállási kötelezettsége arra is figyelemmel, hogy a biztosítási esemény nem rendkivüli körülményekkel kapcsolatos, ezért a Ptk. 567. § (1) bekezdésének második mondata nem alkalmazható.

2.

Az I. rendű alperes kérte a kereset elutasítását. Álláspontja szerint a megállapítási per Pp. 123. §-ban

írt feltételei nem állnak fenn, továbbá az Ügyvédi tv. 10. § (2) bekezdése nem tartalmaz olyan értelmű kötelezést, hogy az annak alapján megkötött felelősségbiztosításnak korlátozás nélkül fedezetet kell nyújtania minden károkozásra és ilyen kötelezettség egyéb jogszabályi rendelkezésből sem vezethető le. A Ptk. 567. § (1) bekezdése alapján jogszerűen alkalmazhat kizárásokat a szerződéses feltételekben akkor is, ha a károkozó magatartás szándékos vagy súlyosan gondatlan volt.

2.1.

A II. rendű alperes nem tett nyilatkozatot a perben.

3.

Az elsőfokú bíróság ítéletével megállapította, hogy az I. rendű alperes köteles helytállni a II. rendű alperesnek a felperessel szemben a Budapest Környéki Törvényszék 16.P.28.289/2010/39. számú – a Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.20.342/2013/5. számú ítéletével jogerőre emelkedett – ítélete szerinti fizetési kötelezettség összegéből 15.000.000 forint, továbbá ezen összeg után 2008. január 25-től a kifizetés napjáig a késedelemmel érintett naptári félévet megelőző utolsó napon érvényes jegybanki alapkamattal megegyező mértékű késedelmi kamat erejéig, míg ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte továbbá az I. rendű alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felperesnek 537.300 forint perköltséget és az államnak külön felhívásra 900.000 forint illetéket. Megállapította azt is, hogy 36.000 forint illeték az állam terhén marad.

3.1.

Határozatának indokolásában tényként állapította meg, hogy a felperes mint letevő és a II. rendű alperes mint ügyvéd között 2007. október 18-án létrejött letéti szerződés alapján a felperes 29.000.000 forintot letétbe helyezett. A szerződésben a felek rögzítették, hogy a letét összege a letevő által adott, két tanú előtt aláírt meghatalmazás alapján a meghatalmazott részére kifizethető. A felperes 2007. november 14-én megkísérelte felvenni a befizetett letét összegét, de a II. rendű alperes arról tájékoztatta, hogy azt meghatalmazás alapján 2007. november 5-én kifizette a testvérének, ... Zoltánnak. A ... Zoltán által felmutatott meghatalmazáson nem a felperes aláírása szerepelt, azt helyette ... Zoltán írta alá.

A felperes a II. rendű alperessel szemben a Pest Megyei Ügyvédi Kamara előtt panasszal élt, amely a 2011. június 12-én hozott határozatával a II. rendű alperest vétkesnek nyilvánította és megállapította, hogy elkövette az Ügyvédi tv. 37. § a) pontjába ütköző egy rendbeli szándékos fegyelmi vétséget és 300.000 forint pénzbírság fegyelmi büntetést szabott ki. A felperes ... Zoltánnal szemben a Pest Megyei Bíróság előtt fizetési meghagyás kibocsátását kezdeményezte 29.000.000 forint és járulékai megfizetése iránt, amely 9.A.Pk.22.531/2008/1. számon jogerőre emelkedett. A Budapest Környéki Törvényszék a 16.P.28.289/2010/39. számú – a Fővárosi Ítéltábla 9.Pf.20.342/2013/5. számú ítélete folytán – jogerőre emelkedett ítéletében megállapította, hogy a II. rendű alperes a 29.000.000 forint és járulékai megfizetésére a 19.A.Pk.22.531/2008/1. számú jogerős fizetési meghagyással kötelezett ... Zoltánnal egyetemlegesen köteles. A II. rendű alperessel és ... Zoltánnal szemben indított végrehajtási eljárások eredménytelenek voltak.

Az I. rendű alperes a II. rendű alperes felelősségbiztosítója. A letét jogosulatlan kifizetésének időpontjában a II. rendű alperesnek érvényes és hatályos felelősségbiztosítása volt 15.000.000 forint károkozás erejéig. A felek közötti biztosítási szerződésre irányadó, 2006. július 1-jén hatályos „Biztosítási feltétel” megnevezésű általános szerződési feltételek II. pontja szerint biztosítási esemény a biztosított ellen érvényesített kár, amelyet a biztosított vagy alkalmazottja jogellenesen, az ügyvédi tevékenységre [Ügyvédi tv. 5. § (1) bekezdés a)-d) pontja] vonatkozó szabályok

megsértésével – ide értve a jogszabály, valamint a bírói gyakorlat ismeretének hiányát is (műhiba), – vagy mint ügyvédi letét kezelője (pénz, érték őrzésének kivételével) e minőségében okozott. A 3.1.6. pont szerint „nem téríti meg az Egyesület azt a kárt, amely a letétként vagy egyéb jogcímen átadott, illetve átutalt összeggel való elszámolás elmaradása miatt keletkezik, kivéve ha a biztosított az átvett összeggel azért nem tud elszámolni, mert azt tévedésből, megtévesztésből vagy felróható módon (figyelmetlenség) jogosulatlanul fizette ki a jogügyletben résztvevő másik fél részére”. Az I. rendű alperes szolgáltatási bizottsága a 2008. január 25-én kelt határozatával a felperes kárigényét elutasította arra hivatkozással, hogy a biztosítási feltételek 3.1.6. pontja értelmében kizárt kockázat a letétként átadott összeggel való elszámolás elmaradása miatt keletkező kár, továbbá felrótta a felperesnek, hogy nem kísérelte meg a kárenyhítési kötelezettség keretében a kárigény érvényesítését a közvetlen károkozóval szemben. Az I. rendű alperes panaszbizottsága a 2009. március 23-án kelt határozatával a szolgáltatási bizottság határozatát helybenhagyta. Határozata indokolásában a 3.1.6. pont értelmezése körében rámutatott arra, hogy a hamis meghatalmazást benyújtó személy nem válik a jogügylet részesévé, mert jogügylet alatt a letéti szerződést kell érteni.

3.2.

Az elsőfokú bíróság ítéletének jogi indokolásában rögzítette, hogy a perben nem volt vitás, hogy a II. rendű alperesnek a jogosulatlan kifizetés időpontjában az I. rendű alperesnél érvényes és hatályos kötelező tevékenységi felelősségbiztosítása volt, a biztosítási limit egy évre 15.000.000 forint volt. Az sem volt vitás, hogy a biztosítási szerződésre az I. rendű alperesnek a 2006. július 1-jén hatályos „Biztosítási feltétel” megnevezésű általános szerződési feltételei az irányadók.

Az elsődleges kereset körében elsőként azt vizsgálta, hogy a megállapítási kereset előterjesztésének feltételei fennállnak-e. A Pp. 123. §-ának második mondata és a Ptk. 559. § (2) bekezdése alapján az I. rendű alperes helytállásának megállapítására irányuló keresetet előterjeszhetőnek találta és azt érdemben vizsgálta. Rögzítette, hogy abban a jogkérdésben kellett döntenie, hogy az I. rendű alperes jogszabályba ütköző módon zárta-e ki a letét összegével való elszámolás elmaradása miatti kártérítési kötelezettségét a perbeli esetre vonatkozóan.

Kifejtette, hogy a felelősségbiztosítás lényege az, hogy a biztosító vállalja a biztosítottat ért olyan károk megtérítését, amelyek őt annak folytán érik, hogy valamely esemény folytán köteles valamely harmadik személyt ért károkat megtéríteni. A felelősségbiztosításnál végeredményben valamely harmadik személy káráról van szó, amelynek megtérítése alól mentesíti a károkozót a felelősségbiztosítási szerződés. Ilyenkor a biztosítási esemény az, hogy beáll a biztosított jogszabályon alapuló kártérítési kötelezettsége. A károsultak védelme érdekében a jogalkotó számos tevékenység végzésével kapcsolatban előírja, hogy az csak felelősségbiztosítás megkötése esetén végezhető, ilyennek minősül az ügyvédi tevékenység is.

A Ptk. 559. § (1) bekezdésének megfogalmazása szerint a biztosító felelőssége a „szerződésben megállapított mértékben” áll fenn, mely azt jelenti, hogy a biztosító kártérítési felelőssége nem a biztosított által okozott kárhoz, hanem a biztosítási szerződés tartalmához igazodik, vagyis a biztosítónak nincs teljes kártérítési felelőssége. A biztosítási szerződésre is irányadó a Ptk. 200. § (1) bekezdésének azon rendelkezése, mely szerint a szerződés tartalmát a felek szabadon állapítják meg a Ptk. 567. § (1) bekezdésében írt azon korlátozás mellett, hogy biztosítási fejezetben írt rendelkezésektől a biztosítási szabályzat és a felek szerződése a biztosított, illetőleg a kedvezményezett hátrányára a törvény kifejezett engedélye nélkül nem térhet el. Ezen egyoldalúan kógens rendelkezés mellett a szerződéses szabadság további korlátját képezi az Ügyvédi tv. 5. § (1) bekezdése, amely meghatározza az ügyvéd tevékenységi körébe tartozó feladatokat, mely szerint az ügyvéd a) képviseli az ügyfelét, b) büntetőügyben védelmet lát el, c) jogi tanácsot ad, d) szerződést,

beadványt, más iratot készít, és e) mindezen feladatokkal összefüggésben pénz és értéktárgy letéti kezelését végzi. A letétkezelés szabályait az Ügyvédi tv. 30. §-a állapítja meg meghatározva azt, hogy az ügyvéd milyen célra és hogyan fogadhat el letétet, továbbá miként kell azt kezelnie. Mindezek alapján megállapítható, hogy a letétkezelés az ügyvédi hivatás gyakorlásával szükségképpen együtt járó tevékenység. Az Ügyvédi tv. 10. § (2) bekezdése értelmében az ügyvéd az ügyvédi tevékenysége körében okozott kár megtérítésére, sérelemdíj megfizetésére köteles felelősségbiztosítási szerződést kötni és azt az ügyvédi tevékenysége alatt fenntartani. Ebből egyrészt az következik, hogy az ügyvédi hivatás gyakorlásának feltétele a tevékenységi felelősségbiztosítás megkötése, másrészt viszont ezen felelősségbiztosításnak ki kell terjednie az ügyvédi hivatás gyakorlásával felmerülő, az Ügyvédi tv. 5. § (1) bekezdésben felsorolt valamennyi tevékenységre. Felelősségbiztosítás nélkül az 5. § (1) bekezdésében felsorolt ügyvédi tevékenység egyáltalán nem végezhető, ezért a jogszabály által kötelezően előírt felelősségbiztosításnak az ügyvédi tevékenység teljes körére ki kell terjednie, így a letétkezeléssel kapcsolatos ügyvédi károkozás valamennyi esetére is. A Ptk. 567. § (1) bekezdés azon rendelkezése, miszerint kötelező felelősségbiztosítás esetén a biztosítónak a „szerződésben meghatározott mértékben” kell mentesítenie a biztosítottat az okozott kár megtérítése alól, nem értelmezhető akként, hogy a mérték nulla forint is lehet, vagyis az ügyvédi tevékenységbe beletartozó valamely kockázat teljesen kizárható lenne. Ezzel ellentétes értelmezés kiüresítené az Ügyvédi tv. 10. § (2) bekezdés tartalmát és a jogalkotó azon célját, hogy az ügyvédi tevékenységgel okozott kárért az ügyvédi szolgáltatást igénybe vevő személy bizonyos mértékig biztosítva legyen.

Nem osztotta az alperes azon jogi álláspontját, miszerint a perbeli kockázat kizárására a Ptk. 567. § (1) bekezdésének második mondata teremt lehetőséget, melynek értelmében a jelen fejezet rendelkezéseitől a biztosítási szabályzat és a felek szerződése a biztosított, illetőleg a kedvezményezett hátrányára a törvény kifejezett engedélye nélkül nem térhet el; a szabályzat azonban kimondhatja, hogy ha a biztosítási esemény meghatározott rendkívüli körülményekkel kapcsolatosan következik be, a biztosító nem köteles teljesíteni. Ezen norma rendszertanilag a Ptk. biztosításra vonatkozó rendelkezéseinek a „vegyes szabályai” között helyezkedik el, vagyis azt valamennyi biztosítástípus esetén alkalmazni kell. A „meghatározott rendkívüli körülményeket” a jogszabály nem nevesíti, de annak megfogalmazásából arra lehet következtetni, hogy azoknak a felek működési körén kívül eső, vis maior jellegű körülményeknek kell lennie, mint például árvíz, földrengés stb. A biztosított szándékos károkozó magatartása ebbe a körbe azért sem sorolható, mert ezen körülmény nem a biztosító mentesüléséhez, hanem a Ptk. 559. § (3) bekezdése szerinti megtérítési igényhez vezet. Ez egyben azt is jelenti, hogy a biztosítónak szándékos biztosított károkozás esetén a károsult felé helyt kell állnia, de lehetőséget kap arra, hogy az ilyen károkat a biztosítottól követelhesse, vagyis végső soron a biztosítás az ilyen károkozásra a biztosított felé nem terjed ki. Ugyanakkor a biztosító a helytállási kötelezettségét a károsult felé a Ptk. 567. § (1) bekezdés első mondata alapján nem zárhatja ki, de azt a Ptk. 559. § (1) bekezdése értelmében összecsúszva korlátozhatja.

A fentiek alapján az I. rendű alperes által alkalmazott, 2006. július 1-jén hatályos általános szerződési feltételek 3.1.6. pontjában foglaltak jogszabályba – az Ügyvédi tv. 5. § (1) bekezdés d) pontjába, a 10. § (2) bekezdésébe, a Ptk. 559. § (1) és (3) bekezdéseibe, továbbá a Ptk. 567. § (1) bekezdésébe – ütköző módon zárták ki a felelősséget az ügyvéd letétkezeléssel okozott kárának a megtérítési kötelezettsége alól. Alaptalan az alperes azon hivatkozása, hogy az egyéb biztosítók hasonló módon szabályozzák a kizárt kockázatok körét, mert ennek a jogszabályba ütközés körében relevanciája nincs, másrészt pedig a hivatkozott biztosítók a biztosítási esemény körét a Magyar Ügyvédi Kamara 1/2000. számú iránymutatása értelmében az I. rendű alperes biztosítási feltételeinek megfelelően határozták meg.

Az összegerszerűség körében a felek egyhangúan nyilatkoztak arról, hogy a II. rendű alperes felelősségbiztosításának módozata szerint a biztosító helytállási kötelezettsége 15.000.000 forint összegre terjed ki. A felperes késedelmi kamat igénye az I. rendű alperesnek a kárigényt elutasító magatartásán alapul, a késedelem kezdő időpontját pedig a kárigényt elutasító határozata napjában jelölte meg. Az I. rendű alperes jogszabályba ütköző módon utasította el felperes kárigényét, ezért a késedelem miatt a kamatfizetési kötelezettsége a megjelölt időponttól a Ptk. 301. § (1) bekezdés szerinti mértékben fennáll.

A felperes kérte az általános szerződési feltételként a szerződés részévé váló 3.1.6. pont érvénytelenségének megállapítását is elsődlegesen jogszabályba ütközés, másodlagosan pedig tisztességtelenség okán, melynek kapcsán azt állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a felperes az alperesek közötti szerződés érvénytelenségére hivatkozhat, de annak ítéleti megállapítását nem kérheti.

4.

Az ítélet ellen az I. rendű alperes terjesztett elő fellebbezést, melyben elsődlegesen kérte annak megváltoztatását és a kereset elutasítását, míg másodlagosan annak hatályon kívül helyezését és az elsőfokú bíróság „új eljárás folytatására és új” határozat hozatalára történő utasítását. Végül kérte a késedelmi kamat fizetés és az eljárási illeték megfizetésére kötelezés mellőzését.

Fenntartotta azt az álláspontját, hogy nem állnak fenn a megállapítási kereset Pp. 123. §-ban írt feltételei. A felperes megóvandó joga az alperessel szembeni követelése fedezetének biztosításában áll, abban, hogy a biztosítottnak való teljesítése által a kárköveteléshez szükséges fedezetet a biztosított részére rendelkezésre álljon. Ez a joga kizárólag akkor megóvandó, ha azt a biztosító veszélyezteti és ezt a felperes nem tudta ezt igazolni.

Téves az elsőfokú bíróság azon álláspontja, hogy a szerződés 3.1.6. pontja jogszabályba ütközés okán semmis. Indokolatlanul kiterjesztően értelmezte az Ügyvédi tv. 10. § (2) bekezdését, amikor azt állapította meg, hogy az ügyvéd tevékenységi körébe tartozó károkozó magatartások közül a biztosító semmilyen magatartási formát nem zárhat ki. Semmilyen jogszabályi rendelkezés, így az Ügyvédi tv. 10. § (2) bekezdése sem kötelezi a biztosítókat, illetőleg a biztosított ügyvédek arra, hogy olyan felelősségbiztosítást kössenek, amely semmiféle kockázat kizárást vagy korlátozást nem tartalmaz. A biztosítási esemény fogalmának meghatározása a felek szerződési szabadsága körébe tartozik, melynek alátámasztásaként hivatkozott számos felelősségbiztosítással kapcsolatos jogszabályra és arra, hogy a 44/2015. (III. 12.) Korm. rend. kifejezetten megengedi ezt.

A kérdéses rendelkezés nem is zárja ki a letétkezelést a fedezetből, csak korlátozza azt. A leggyakrabban előforduló ügyvédi műhiba biztosítva van, tehát téves az az ítéleti megállapítás, hogy kiüresíti a szerződés az Ügyvédi tv. 10. § (2) bekezdését.

Tévesen értelmezte az elsőfokú bíróság a Ptk. 559. § (1) bekezdését is, mivel a helytállási kötelezettséggel kapcsolatos kizárások és korlátozások nem csupán összegerszerűek lehetnek. A Ptk. 559. § (3) bekezdése pedig csak azt mondja ki, hogy önmagában a szándékos károkozás vagy súlyos gondatlanság nem mentesíti a biztosítót a helytállási kötelezettség alól, azonban abból sem következik, hogy a biztosító bizonyos kockázatokat kizárjon a fedezeti körből.

Tévedett az elsőfokú ítélet a Ptk. 567. § (1) bekezdésének értelmezésében is, mivel a felperes a

biztosítási szerződésben nem minősül sem biztosítottnak, sem szerződőnek, sem kedvezményezettnek, így reá nézve az egyoldalú kógencia nem értelmezhető. Továbbá mivel a Ptk. nem tiltja a biztosító helytállási kötelezettségének korlátozását, illetőleg kizárását, azt nem is lehet megszegni még az egyoldalú kógencia érvényesülése esetén sem.

Még az általános szerződési feltételek 3.1.6. pontjának esetleges érvénytelenségéből sem következik a helytállási kötelezettség, mivel nem kizárható, hogy a II. rendű alperes maga is csalárd módon járt el, illetőleg nem is volt valós pénzmozgás. További – a fellebbezésben részletesen megjelölt – kérdések tisztázása szükséges ahhoz, hogy ebben a körben megalapozott döntést lehessen hozni, így nem lett volna mellőzhető a felperes és a II. rendű alperes személyes meghallgatása, a II. rendű alperes testvérének és a pénzmozgásnál jelen lévő személyek tanúkénti kihallgatása, valamint a testvér elleni büntetőeljárás iratainak beszerzése. A biztosítási esemény bekövetkeztének tényét a felperesnek bizonyítania kellett volna, ebben a körben nem tájékoztatta a bíróság a feleket a bizonyítási kötelezettségről a Pp. 3. § (3) bekezdésének megfelelően.

Az illeték megfizetésére való kötelezése szintén jogszabálysértő, mert nyilatkozott az illetékről szóló 1990. évi XCIII. tv. (Itv.) alapján, hogy az eljárás megindítását megelőző adóévben folytatott vállalkozási tevékenységből származó jövedelme után társasági adó fizetési kötelezettsége nem keletkezett, ezért az Itv. 5. § (1) bekezdés d) pontja alapján illetékmentesnek minősül.

5.

A felperes fellebbezési ellenkérelmében kérte az elsőfokú ítélet helybenhagyását annak helyes ténybeli és jogi indokai alapján. Állította, hogy a Pp. 123. §-ban foglalt feltételek fennállnak, melynek körében hivatkozott az EBH2002.633 számú eseti döntésre. Fenntartotta azon álláspontját, hogy a kérdéses kikötés jogszabályba ütközik, melyet alátámasztanak az F/13. és F/14. alatti jelentések is. A kizárás körébe vonható eset nem tekinthető rendkívüli körülménynek, így arra a felelősségbiztosításnak az Ügyvédi tv. 5. § (1) bek. e) pontja és 10. §-a alapján ki kell terjednie. A fellebbezésben megfogalmazott kérdések nem merültek fel korábban, azonban arra a válaszokat tartalmazzák a keresetlevél F/2., F/3. és F/4. alatti mellékletei.

6.

Az elsőfokú ítéletnek jogerőre emelkedett a keresetet részben elutasító rendelkezése, ezért azt az ítéletábra nem érintette a Pp. 228. § (4) bekezdése alapján.

7.

A fellebbezés alapos.

8.

A fellebbezés hatályon kívül helyezésre is irányult, az ítéletábra elsődlegesen ezt az indítványt vizsgálta, mert annak megalapozottsága az érdemi felülbírálatot kizárná. Az I. rendű alperes eljárási szabálysértésként arra hivatkozott, hogy az elsőfokú bíróság megsértette a Pp. 3. § (3) bekezdését, mivel nem tájékoztatta a feleket arról, hogy a biztosítási esemény bekövetkeztének tényét a felperes volt köteles bizonyítani. A későbbiekben kifejtettek szerint azonban a fellebbezésben e körben megjelölt kérdések tisztázása a jogvita eldöntése szempontjából relevanciával nem bír, ezért az elsőfokú eljárás megismétlése ezen okból nem volt indokolt. Az I. rendű alperes a hatályon kívül helyezésre irányuló indítványának egyéb konkrét okát nem jelölte meg, és az ítéletábra sem észlelt olyan, hivatalból figyelembe veendő eljárási hibát, ami az ítélet hatályon kívül helyezését indokolta volna, ezért az elsőfokú ítéletet érdemben vizsgálta.

9.

Az elsőfokú bíróság a releváns tényeket megállapította, azonban az ítélet tábla a fellebbezéssel érintett körben érdemi döntésével nem ért egyet, míg indokolásával nagyobb részt nem ért egyet az alább kifejtettek miatt.

10.

Helyesen állapította meg az elsőfokú bíróság, hogy a megállapítási kereset Pp. 123. §-ában foglalt feltételei fennállnak, az ítélet tábla a fellebbezéssel támadott határozat e körben írt indokolásával maradéktalanul egyetért, azt megismételni nem kívánja, csupán kiegészíti azzal, hogy a Kúria – fellebbezési ellenkérelemben is hivatkozott – EBH2002. 633. számon közzétett eseti döntésében egyértelműen állást foglalt arról, hogy amennyiben a Pp. 123. § szerinti előfeltételei egyébként fennállnak, a Ptk. 559. § (2) bekezdése nem zárja ki a biztosítóval szembeni megállapítási kereset előterjesztését. Ezen bírói gyakorlat helyességét alátámasztja, hogy azóta a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:473. § (2) bekezdése kodifikálta is, melynek értelmében a károsult a biztosítóval szemben annak bírósági megállapítása iránt keresetet indíthat, hogy a biztosított felelősségbiztosítási fedezete a károkozás időpontjában a károsult kárára fennállt-e.

Az ítélet tábla nem osztja ugyanakkor az elsőfokú bíróság azon álláspontját, mely szerint az I. rendű alperes jogszabályba ütköző módon zárta ki az adott esetre a helytállási kötelezettségét. Az elsőfokú ítélet helyesen ismerteti a felelősségbiztosítási szerződés lényegét és helyesen utal a Ptk. 200. § (1) bekezdésére, mely szerint a szerződések tartalmát a felek szabadon állapíthatják meg. A szerződéses szabadság azt jelenti, hogy a felek szabadon határozzák meg, hogy szerződést kívánnak-e kötni, szabadon választják meg szerződéses partnerüket, nincs típuskényszer és a törvényes korlátok között szabadon határozzák meg a szerződések tartalmát. Arra is helyesen mutatott rá az elsőfokú bíróság, hogy az Ügyvédi tv. korlátozza a szerződéses szabadságot, ezt a korlátot azonban nem a törvény általa idézett 5. §-ának (1) bekezdése jelenti, amely az ügyvédi tevékenység körébe tartozó feladatokat sorolja fel, hanem a szintén idézett 10. § (2) bekezdése, amely az ügyvéd számára kötelezővé teszi a felelősségbiztosítási szerződés megkötését az ügyvédi tevékenysége körében okozott kár megtérítésére és sérelemdíj megfizetésére. Mindebből valóban az következik, hogy az ügyvédi hivatás gyakorlásának feltétele a felelősségbiztosítás megkötése, az viszont nem, hogy az Ügyvédi tv. az ügyvédi tevékenységek 5. §-a szerinti felsorolásával a felelősségbiztosítási szerződés tartalmát is meghatározná. Éppen ellenkezőleg, az Ügyvédi tv. rendelkezései a felelősségbiztosítási jogviszony tartalmára vonatkozó szabályozást nem írnak elő, kifejezetten erre irányuló jogszabályi rendelkezés hiányában pedig a szerződéses jogviszony tartalmát a felek szerződése határozza meg a Ptk. 200. § (1) bekezdése értelmében.

A Ptk. 559. § (1) bekezdésében írt kötelezettség – a biztosító a szerződésben meghatározott mértékben köteles mentesíteni a biztosítottat – helyes értelmezése szerint valóban egy meghatározott keretösszeg erejéig fennálló helytállási kötelezettséget jelent, azonban ez a rendelkezés független attól, hogy az ügyvéd és a biztosító közötti megállapodás mely tevékenységre, károkozó magatartásra terjed ki. Mindebből következően fogalmilag kizárt, hogy az adott kikötés – amely meghatározott tevékenységet kizár a kockázati körből – a Ptk. 559. § (1) bekezdésével ellentétes legyen. Megjegyzi e körben azt is az ítélet tábla, hogy a jogalkotói cél kétségtelenül az, hogy az ügyvédi tevékenységgel okozott kár megtérítésére megfelelő fedezet legyen, az ezzel összefüggő kötelezettség azonban az ügyvédet és nem a biztosítót terheli, ezért nem értékelhető az utóbbi terhére, ha az ügyvéd nem valamennyi tevékenységére kiterjedő biztosítást köt.

Helytállóan rögzítette az elsőfokú bíróság azt is, hogy a Ptk. 567. § (1) bekezdése meghatározott rendkívüli eseményekhez köti a biztosító mentesülését. Nincs azonban olyan szabály a biztosításra vonatkozó rendelkezések között, ami meghatározná, hogy a biztosító milyen eseményekkel kapcsolatban köteles kockázatot vállalni. A Ptk. 200. § (1) bekezdéséből és az 536. §-ában foglalt rendelkezések egybevetéséből az következik, hogy a szerződést kötő felek határozzák meg azt az eseményt, amelynek bekövetkezése esetére a biztosító a szerződés szerinti biztosítási összeg megfizetését meghatározott díj ellenében vállalja. Ezen nem változtat az, hogy a Ptk. 536. § (2) bekezdése a legalapvetőbb biztosítási eseményeket kiemeli.

Az I. rendű alperes helyesen hivatkozott a fenti körben arra, hogy a felek szerződéses szabadságából következően a biztosítási szerződésben szabadon határozhatják meg a biztosítási események körét egyrészt a biztosítási esemény meghatározásával, másrészt a kizárások alkalmazásával. Az I. rendű alperesnek tehát joga van arra, hogy a biztosítási szerződésben a kockázatviselésének körét és mértékét, továbbá a biztosítási díjat a biztosítási események átlagosan bekövetkező és így valószínűleg várható alakulásának alapulvételével maga állapítsa meg. Ebből pedig okszerűen az is következik, hogy a biztosító kockázatviselése a szerződésben meghatározottnál szélesebb körre nem terjedhet ki.

A fent kifejtettekre tekintettel a jogalap hiányában megalapozatlan kereset folytán a fellebbezés Pp. 3. § (3) bekezdésének megsértésére alapított hivatkozása nem bírt jelentőséggel.

11.

Mindezek alapján a Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú ítélet fellebbezett rendelkezését a perköltségre is kiterjedően a Pp. 253. § (2) bekezdése értelmében megváltoztatta és a keresetet teljes egészében elutasította.

12.

Az elsőfokú bíróság ítéletének megváltoztatása következtében a felperes az I. rendű alperessel szemben az első- és a másodfokú eljárásban is peresztes lett, ezért a Pp. 239. §-a alapján alkalmazandó Pp. 78. § (1) bekezdése alapján köteles az I. rendű alperes részére a 300.000 forint + áfa ügyvédi munkadíjból álló együttes első- és másodfokú perköltség megfizetésére. Az ítéltábla az ügyvédi munkadíj mértékét a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdései alapján, a kifejtett képviseleti tevékenységre tekintettel mérlegeléssel állapította meg az elsőfokú eljárásra 200.000 forint + áfa, a másodfokú eljárásra 100.000 forint + áfa összegben. A felperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt 900.000 forint kereseti illetéket és az 1.200.000 forint fellebbezési illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 14. §-a alapján az állam viseli.

Budapest, 2019. március 21.

dr. Sándor Ottó s. k.

a tanács elnöke

dr. Balsai Csaba Zoltán s. k.
előadó bíró

. Buglyó Gabriella s. k.
bíró